REFERATEN

E. Fischer: Anthropologie, Erblichkeitsforschung und Konstitutionslehre. Anthropologischer Anzeiger, I, 4, 1924.

In deze bijdrage tot den feestbundel, die aan Prof. Dr. R. Martin ter gelegenheid van zijn 60sten verjaardag in manuscript overhandigd is, gaat Fischer in op de verhouding van constitutie- en erfelijkheidsleer tot de physische anthropologie. Door physisch-anthropologische onderzoekingen, zooals b.v. het onderzoek van Fischer van het in Z.W.-Afrika levende volk der Rehobother basfaarden, afstammelingen van kruisingen van Boerenmannen met Hottentottenvrouwen, is vastgesteld, dat de erfelijkheidsregels van Mendel ook voor den mensch gelden. Door onderzoekingen, zooals die van Boas aan Amerikaansche immigranten, bleek, dat afwijkingen van die regels het gevolg kunnen zijn van milieu-invloeden. Boas vond n.l., dat de afstammelingen van naar Amerika geëmigreerde korthoofdige Joden langere schedels hadden dan de oorspronkelijke emigranten, terwijl het nakroost van naar Amerika geëmigreerde langhoofdige Sicilianen kortere hoofden had. Deze veranderingen traden op, niettegenstaande, dat de immigranten met eigen rasgenooten gehuwd waren.

Door de kennis van deze en dergelijke feiten zijn de vragen in de physische anthropologie meer biologisch getint geworden. Een rassenbiologie kon zich ontwikkelen, die het practisch belangrijke vraagstuk der acclimatisatie en de theoretisch interessante problemen naar het ontstaan der rassen en de constantheid van het ras kon benaderen.

Ook het in de geneeskunde weer naar voren gebrachte begrip der constitutie is van groote beteekenis voor de physische anthropologie. Niet slechts omdat anthropologische methoden noodig zijn om tot het opstellen van constitutietypen te komen, maar ook omdat de individueele constitutie het herkennen van de raseigenschappen bemoeilijkt. Wanneer men een aantal individuen van een ras anthropologisch onderzoekt, hoeveel van de aan hen waargenomen kenmerken zijn dan afhankelijk van hun individueele constitutie, hoeveel is uiting van het rastype? Komt misschien bij het eene ras het eene constitutietype meer voor, bij een ander ras een ander type? Zijn misschien de verschillende constitutietypen in een bevolking ten deele uiting van het feit, dat het door kruising van verschillende rassen ontstaan is? Daarbij komt nog de vraag, in hoeverre misschien beide van chemische invloeden, van verschillen in functie der klieren met inwendige afscheiding afhankelijk zijn.

De schrijver besluit, dat nog veel biologisch georiënteerd werk voor de physische anthropologie te doen valt. Zoo is het b.v. noodig om families te onderzoeken op erfelijke eigenschappen en constitutie; in dit verband wijst hij op Scheidt's Familienbuch (vgl. de aankondiging in Mensch en Maatschappij, I, 1, blz. 71). Het is noodig om het geheele volk te onderzoeken op erfelijke eigenschappen en de verbreiding van constitutietypen: uitgebreide onderzoekingen van schoolkinderen en studenten, zooals Martin deed, hebben daarom groote beteekenis.

Het hier gerefereerde artikel is een der korte oorspronkelijke bijdragen, die in het tijdschrift „Anthropologischer Anzeiger", dat het vorige jaar door Prof. Dr. R. Martin, den bekenden Münchener anthropoloog, opgericht is, geregeld voorkomen. Ook andere dier bijdragen zijn in dit nummer gerefereerd. Hoofddoel van Anthropologischer Anzeiger is echter om de titels van alle publicatie's, die op physisch-anthropologisch gebied verschijnen, regelmatig te verzamelen en de belangrijkste dier werken kort te refereeren. Bovendien bevat het enkele korte berichten op anthropologisch gebied. Hoewel de physische anthropologie de kern

vormt, worden ook de verwante takken der anthropologische wetenschap niet verwaarloosd. Dit mag blijken uit de onderstaande opgave der rubrieken, waarin de bibliographie verdeeld is.

Allgemeines. Methoden. Allgemeine Anthropologie (Vererbung, Konstitution, Variabilität, Peristase, Kreuzung, Selektion, Rassenhygiene). Somatologie (Aeussere Körperform, Wachstum, Schulerhebungen, Integumentalorgane, Kopf und Gesicht). Merologie (Kraniologie, Zähne, Skelet, Gelenke, Muskeln, Eingeweide). Physiologie. Pathologie. Entwicklung und Abstammung. Anthropographie. Primaten.

Anthropologischer Anzeiger verschijnt om de 3 maanden: 4 Hefte vormen een Band. Band 1 is reeds compleet, hij telt 220 bldz. Ook de eerste 2 Hefte van Band 2 zijn verschenen. De abonnementsprijs bedraagt slechts twee Mark (Mk. 2,–) per Heft. Het ligt voor de hand, dat bij zoo geringen abonnementsprijs het tijdschrift zich slechts dan zal kunnen handhaven, als het aantal abonné's groot is. Ook daarom zij ieder, die belang stelt in anthropologische vragen, opgewekt om zich te abonneeren op dit tijdschrift, dat den lezer op de hoogte houdt van alles, wat op anthropologisch gebied geschiedt, en hem voor elke vraag de nieuwste literatuur aan de hand doet. Ongetwijfeld zal de uitgever (E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung in Stuttgart) gaarne proefnummers ter beschikking stellen.

W. A. MIJSBERG.

Dit artikel was reeds gezet, toen mij het droeve bericht van het overlijden van Prof. Dr. R. Martin bereikte. Hoeveel de beoefenaren der Anthropologie ook in hem, den kundigen vakman en leider verliezen, zijn tijdschrift, Anthropologischer Anzeiger, dat hem zoo lief was, zal voor ons behouden blijven.

W. Gieseler te München, één der beproefde medewerkers, heeft, althans voorloopig, de leiding op zich genomen.

W. A. M.

R. Verneau: Les Récentes Découvertes préhistoriques en Indochine. L'Anthropologie, T. XXXV, No. 1—2, 1925.

In Indochina heeft men op verschillende plaatsen eene zeer ontwikkelde neolithische industrie leeren kennen, die behalve instrumenten, gelijkende op die van het Europeesche neolithicum, voorwerpen bevat van een bijzonder type. Ook uit de brons-periode aldaar zijn utensiliën bekend geworden, welke zich onderscheiden van de objecten uit den brons-tijd in Europa.

Verneau is van meening, dat over het algemeen het neolithicum in Indochina niet zeer oud is; de neolithische vormen, die men aldaar tot dusverre heeft gevonden, getuigen meerendeels van eene reeds zeer ontwikkelde vaardigheid. Niet alleen de gepolijste steenen werktuigen, maar ook de ceramiek en sieraden wijzen erop, dat men hier met eene recente neolithische industrie te doen heeft.

Echter heeft men onlangs in grotten aldaar nog eene andere neolithische cultuur ontdekt, die op een lager niveau van ontwikkeling staat en ouder schijnt te zijn dan de tot dusverre bekende.

Mansuy en zijne assistente Colani hebben een aantal grotten nauwkeurig onderzocht in de buurt van Tonkin, welke niet alleen door den vóórhistorischen mensch, maar tot op den recenten tijd bewoond zijn geweest en waarin de industrieresten der verschillende perioden in afzonderlijke, boven elkaar gelegen lagen werden aangetroffen. Toch schijnt het, dat deze grotten niet in den alleroudsten tijd bewoond zijn geweest, want er werden volstrekt geen overblijfselen van fossiele mammiferen gevonden. De dierresten, die men in deze lagen aantrof, komen overeen met de recente dierenwereld van Indochina. Zeer opmerkelijk is echter, dat men op zekere diepte in deze grotten kwam op een laag, waarin zich

werktuigen bevonden, veel gelijkenis vertoonend met die van het oud-palaeolithicum in Europa, en dat tusschen deze laag en de meer oppervlakkige, waarin neolithische objecten werden aangetroffen, geen intermediaire cultuur kon worden geconstateerd. Men vindt volstrekt geen sporen eener Aurignaciën-, Solutréen-, Magdalénien- of Azylien-cultuur. Er bestaat dus geen overgang tusschen de oud-palaeolithische en neolithische cultuur aldaar.

Mansuy weet dit feit niet anders te verklaren dan door aan te nemen eene invasie van vreemde en hoogerstaande bevolkingselementen in een gebied, waar de aldaar reeds gevestigde bevolking nog in oud-palaeolithische cultuur verkeerde. Echter dient te worden opgemerkt, dat althans sommige dier voorwerpen in die diepe laag, welke een oud-palaeolitisch karakter bezitten, ten deele toch wel eenige polijsting hadden ondergaan. Bij dit oude volk ontbrak blijkbaar de kennis van het polijsten niet geheel en al, maar de techniek van het polijsten was blijkbaar nog zeer weinig ontwikkeld. Te dien opzichte verschillen dus sommige dier werktuigen van die uit het Europeesche oud-palaeolithicum. Maar zulke, ietwat gepolijste objecten, werden in die grotten slechts in zeer gering aantal ontdekt.

Waarschijnlijk heeft deze primitieve cultuur in geheel Indochina bestaan; immers in de grot van Khé-Tong, provincie Quang-Binh, op ± 600 K.M. afstand van Tonkin werden door Fromaget gelijksoortige gebruiksvoorwerpen gevonden.

In de groot van Pho-Binh-Gia werden eenige menschelijke schedels gevonden, welke het type van den Indonesiër vertoonden, volgens Verneau echter nog zuiverder dan de Bataks van Soematra, de Dajaks in Borneo en de Khâs van Centraal-Indochina. In de grot van Dong-Thuôc vond men in een oud-neolithische laag een menschelijken schedel van Melanesisch type. En in de grot van Minh-Cam, in eene jongere neolithische laag een schedel van het Negrito-type. Dit alles wijst erop, dat de bevolking van Indochina reeds vanaf den oud-neolithischen tijd eene zeer gemengde is geweest. Het is zeer waarschijnlijk, dat het Negrito-element, hetwelk in Annam in een jongere laag werd geconstateerd, reeds eerder in Indochina heeft geleefd; niet onmogelijk wordt het door Verneau geacht, dat de hoogere cultuur in Indochina door die Negrito's is geïmporteerd -ge worden. Daartegen zou niet behoeven te pleiten het feit, dat de tegenwoordige Negrito's zulk een primitieve cultuur bezitten, want het zou zeer wel mogelijk zijn, dat in later tijd de Negrito's onder den invloed van andere volken, in beschaving zijn achteruitgegaan.

K. de Z.

FF Communications Nos 56—60 (Helsinki 1925).

De volgende publicaties werden aan de Folklore Fellows toegezonden:

No. 56 *Walter Wienert,* Die Typen der Griechisch-Römischen Fabel mit einer Einleitung über das Wesen der Fabel. — Na een bespreking der verschillende opvattingen over het wezen der fabel, komt de schrijver tot de conclusie, dat vertelling en moraal gelijkelijk in een fabel vertegenwoordigd moeten zijn. Wel behoeft natuurlijk die moraal niet uitgesproken te worden, maar zij moet toch in het verhaal opgesloten liggen. Zoo kiest dus de schrijver zijn standpunt tusschen Lessing en Grimm. De grens zal wel moeilijk te trekken zijn tusschen fabels met een moraal en zulke, die eigenlijk niet anders zijn dan een tafereel uit het dierenleven. Elke waarneming van het dierenleven, die leidt tot uitbeelding in een vertelling, moet wel gepaard gaan met een beoordeeling of bevat de mogelijkheid tot een oordeel. Het is niet waarschijnlijk, dat op een primitieven trap van ontwikkeling verhalen van dieren gemaakt zouden worden, die uitsluitend het leven der dieren willen weergeven. Als alle kunst, vervulde ook de fabel in het primitieve

gemeenschapsleven een rol: hier was het de nutte leering, die men uit de waarneming van de dieren kon halen. Een fabel, die een tafereel uit het leven der dieren bevat, leidt tot de toepassing in het menschelijke leven. Dit was een begrijpelijke drang tot het scheppen van de fabel. Het zijn dus verhalen van levenswijsheid. En fabels, die niet anders zijn dan een dierenverhaaltje, zijn een later kunstgenre. Maar eveneens zijn fabels met de opzettelijke bedoeling van een zedelijke waarheid in het licht te stellen, van jongeren oorsprong. Het grootste gedeelte van Wienert's dissertatie wordt ingenomen door een verdeeling en rangschikking der klassieke fabels naar twee criteria, n.l. in Erzählungstypen en Sinntypen. Hiermee is een bruikbaar overzicht der fabelliteratuur gegeven.

No. 57 *E. Mogk,* Lokis Anteil an Baldrs Tode.

No. 58 id. , Zur Gigantomachie der Voluspá.

Deze opstellen zijn geschreven in aansluiting aan Mogk's studie over de mythologische werkzaamheid van Snorri en zijn school (FFC51). Zij behandelen een paar interessante problemen der oudnoorsche literatuur op een geheel nieuwe wijze, maar naar hun inhoud vallen zij buiten het kader van referaten in dit tijdschrift.

No. 59 *Arthur Christensen,* Motif et Thème, Plan d'un dictionnaire des Motifs de Contes populaires, de Légendes et de Fables. — Een grootsch ontwerp blijkt uit dezen titel en wij wenschen den schrijver van harte toe, dat zijn plan tot uitvoering zal kunnen komen. Hoe noodig zoo'n folkloristisch woordenboek is, heeft ieder onderzoeker herhaaldelijk ondervonden. Van voren af aan moet ieder folklorist zijn verzamelingen gaan aanleggen en al lezende en noteerende heeft hij het onpleizierige gevoel, dat al dat werk reeds lang door anderen gedaan is en het resultaat van zooveel arbeid voor hem nutteloos blijft. Het moeilijke bestaat daarin, dat een classificatie gevonden moet worden, waarin men de verschillende motieven gemakkelijk kan vinden. Ook wanneer men zelf zijn kaartsysteem aanlegt, gebeurt het meermalen, dat een zelfde type onder verschillende hoofden voorkomt. Christensen meent nu een oplossing gevonden te hebben, door te scheiden in motief en thema. Het eerste is een episode, die in sprookjes en fabels als element der vertelling gebruikt wordt, het thema is de grondgedachte, die in het verhaal is uitgedrukt. Men verkrijgt daardoor een dubbel woordenboek, daar een sprookje zoowel een thema als een motief (of reeks van motieven) heeft. Den arbeid, die dan ook daaraan vastzit, is niet te overzien. Maar veel handen maken licht werk. Voor en aleer men echter beginnen kan, moet er overeenstemming over de methode van ordening heerschen. Dit gaat voor het thema gemakkelijk genoeg; Christensen heeft een schema ontworpen, waarin men zich spoedig oriënteeren kan. Maar het motief is moeilijker te behandelen. Als voorbeeld neemt hij den trek van den ring, die in de maag van een visch teruggevonden wordt. Dit kan niet worden gebracht onder het woord ring, omdat soms een parel gevonden wordt, noch onder het woord visch, omdat het soms een ander dier is, dat den ring inslikt. Nu zou ik zeker dit motief nooit zoeken op het woord maag of buik. De ring is in dit verhaal de hoofdzaak en het doet er weinig toe, of in enkele varianten een parel voorkomt. In de eerste plaats is zoo'n woordenboek voor folkloristen, die dus ook onder de parel-vermomming het bekende ring-motief behooren te herkennen. Desnoods kan een verwijzing onder het woord parel gezet worden. Men zal bovendien niet karig met verwijzingen moeten zijn, daardoor zal het vinden der motieven slechts vergemakkelijkt worden. Indien men het ringmotief onder het woord **maag** zet dan zal men het motief van den mensch, die door een visch opgeslokt en ten slotte weer daaruit bevrijd wordt, eveneens onder dit woord moeten noemen. Is het dan niet een bewijs, dat men met het woord **maag** niet het meest kenmerkende van het ringmotief genoemd heeft? Ik zou in dit geval graag de namen van Polycrates en Jonas vermeld zien, waardoor deze motieven bij een ieder bekend zijn. Ik vind het logischer het ringmotief te zoeken bij Polycrates dan onder het woord **maag.**

Maar juist omdat men rekening moet houden met de uiteenloopende wenschen der gebruikers, zal het noodig zijn, de motieven onder zoo veel mogelijk woorden (ook Schlagwörter!) te vermelden, terwijl ze natuurlijk maar onder een van deze uitvoerig behandeld behoeven te worden. Ik herhaal: het is te wenschen, dat het niet bij een plan blijven zal.

No. 60 *J. Qvigstad,* Lappische Märchen- und Sagenvarianten. — Met dit register heeft de serie der motiefopgaven een belangrijke aanvulling gekregen. Een omvangrijk en moeilijk toegankelijk materiaal is hierdoor opengesteld.

J. DE VRIES.

Revue de l'Institut de Sociologie (Instituts Solvay—Bruxelles); Januari en Maart 1924.

In de beide afleveringen vindt men van de hand van E. Dupréel, hoogleeraar te Brussel een artikel over: La logique et les sociologues. Op twee manieren kan de bestudeering van de sociologie er toe leiden zich ook met de logica bezig te houden. Aan den eenen kant kan de socioloog de logische werkzaamheid van den geest beschouwen als een voorloopig gegeven, als één van de middelen van verklaring waarover hij kan beschikken. Daartegenover kan de socioloog echter ook in zijn wijze van begrijpen van het sociale leven het middel ontwaren om het voorwerp van de logica, het systeem van denkregels en denkwijzen, in zijn oorsprong of in zijn aard te verklaren. Hij vraagt dan waarom de wetten van het logisch denken zijn zooals wij ze constateeren en hij verwacht in de wetten van het sociale leven de oplossing van dit probleem te vinden. Als vertegenwoordiger van de eerste opvatting behandelt de schrijver Tarde, als vertegenwoordiger van den tweeden Durkheim.

Volgens Tarde vindt de sociale werkelijkheid geheel uitdrukking in de psychologische betrekkingen die de maatschappelijke wezens onderling onderhouden. De feiten die de socioloog waarneemt en die hij wil verklaren zijn het resultaat van combinaties van meeningen en verlangens; wil hij die feiten bestudeeren, dan zal hij dus moeten onderzoeken uit welke meeningen en verlangens ze zijn samengesteld. Ook zal hij moeten nagaan hoe deze elementen zich combineeren, samenloopen of op elkaar botsen. Bijgevolg zal hij vooraf de mogelijke vormen van combinaties van wenschen en meeningen moeten kennen; hij zal tot zijn beschikking moeten hebben het arsenaal van werkingen die de sociale werkzaamheid kan gebruiken. De voornaamste van deze werkingen zijn volgens Tarde de imitatie en de uitvinding. Wat uitgedacht of nagevolgd is, zijn steeds denkbeelden, meeningen en wenschen. De studie van imitatie en uitvinding zal nu een beroep moeten doen op de logica als hulpwetenschap; immers, het is in de logica dat men de meeste en meest juiste vormen van werkingen zal vinden waar de navolger en de uitvinder gebruik van maken. Tarde zou dus strikt genomen van de logica gebruik kunnen maken zonder verder bij te dragen tot haar ontwikkeling. Toen hij zich echter van haar wilde bedienen, vond hij het instrument onvolmaakt en onvoldoende. Zoo kwam hij er toe zelf de studie der logica ter hand te nemen. De theorie die het resultaat was van deze studie ,wordt nu vervolgens uitvoerig door Dupréel behandeld. De tweede opvatting van de verhouding tusschen sociologie en logica, het Sociologisme, hoopt in de vormen en wetten van de sociale werkzaamheid de oplossing te vinden van de fundamenteele problemen, die de philosophische traditie bij voorkeur zocht in de vormen en wetten van het heelal of in die van het individueele bewustzijn. Evenals de moreele voorschriften hun bestaan, hun heerschappij en hun kracht te danken hebben enkel aan de noodzakelijkheid van het leven in gemeenschap, zoo hebben ook de wetten van het doordachte en redelijke denken geen anderen oorsprong. Het contact met zijn mede-

menschen verschaft het individu niet alleen een gelegenheid om te denken en te weten, het verschaft hem ook nog alles wat hij weet, of ten minste de regels volgens welke hij zijn kennis verkrijgt en combineert. „La logique, comme la moralité, est, dans l'individu, un produit de la société". De voornaamste vertegenwoordiger van deze leer is Emile Durkheim.

Volgens Durkheim is de maatschappij een realiteit, die niet herleid kan worden tot de som van de individuen die haar samensteilen; immers, zij is er de synthese van, en als zoodanig bezit ze eigenschappen waarmee niets correspondeert in de deelen die haar samenstellen. De individuen zijn de materieele steun van die superieure realiteit; men vindt onder hen eigenschappen, psychologische toestanden en handelingen, die niet eigen kenteekenen zijn, d.w.z. die niet verklaard kunnen worden enkel uit hun hoedanigheden als individu, maar die juist het voorkomen en 't werk zijn van het sociale, het in gemeenschap levende wezen. Het logische denken bevindt zich volgens Durkheim ook in dezen toestand; het is een werking en een kenteeken van de maatschappij en alleen door het maatschappelijke te verklaren. Ook van Durkheim's theorie geeft Dupréel een uitvoerige uiteenzetting. Over beide theorieën geeft hij ten slotte eenige critische opmerkingen.

Verder vindt men in de eerste aflevering het laatste hoofdstuk van een studie van G. de Leener, hoogleeraar te Brussel, over: L'organisation du travail et la question ouvrière. In de beide eerste hoofdstukken heeft hij behandeld het verzet van de vakvereenigingen tegen een moderne arbeidsorganisatie, en het verval van de persoonlijkheid van den arbeider. Geen van deze beide factoren zullen echter duurzaam zijn. In zijn laatste hoofdstuk behandelt hij nu: la restauration de la personnalité ouvrière.

De dwaling die begaan is door niet te letten op de persoonlijkheid van den arbeider wordt door de bekwame bedrijfsleiders erkend. Zij reageeren tegen de dwalingen van het verleden; het belang van het bedrijf zelf brengt hen hiertoe. Het contrast tusschen de aandacht die besteed werd aan de opbrengst van de werktuigen en de onverschilligheid wat de voorwaarden voor arbeidsprestatie betreft, was tot nog toe zeer groot. Terwijl iedere technische verbetering der machines met de grootste nauwkeurigheid werd bestudeerd, werd er geen enkele poging gedaan om de individueele verdiensten der arbeiders te verhoogen. Deze onverschilligheid voor de individualiteit der arbeiders had een nadeeligen invloed op den arbeidslust. Voor een groot deel der arbeiders is het werk iets geworden dat geheel los staat van hun persoonlijk leven, een onaangename noodzakelijkheid, die geen scheppingsvreugde verschaft en niet toestaat gezonde ambities te verwezenlijken. De tegenstand tegen nieuwe arbeidsmethodes, tegen machines, tegen vergaande arbeidsverdeeling en tegen wetenschappelijke arbeidsorganisatie is ten deele het gevolg van bizondere en redelijke bezwaren. Immers al deze systemen zijn van boven opgelegd en de arbeider veronderstelt dat ze alleen zijn ingesteld in het belang van den werkgever.

In den laatsten tijd worden echter vele middelen bepleit om een herstel van de persoonlijkheid van den arbeider te verkrijgen. Ze gaan samen met de wetenschappelijke methoden van arbeidsorganisatie. Zij bestaan in wezen hierin dat zij — volgens een fundamenteel principe van organisatie — aan iederen arbeider een plaats willen teruggeven in de hiërarchie van functies, overeenkomstig de bizondere eigenschappen van zijn persoonlijkheid. De schrijver begint nu met eenige van de middelen aan te geven en te becritiseeren die beproefd zijn om den arbeider weer meer belang in zijn werk te doen stellen (onderscheidingen, winstaandeel, aandeelhouderschap, e.d.). Hierna geeft hij een uiteenzetting van zijn eigen theorie over het herstel van de persoonlijkheid van den arbeider, waarin o.a. het georganiseerd overleg een belangrijke rol speelt.

W. P. BAKHOVEN.

Rudolf Spiegelberg. Kinderreichtum und sozialer Aufstieg bei Kruppschen Arbeitern. Archiv für Rassen- und Gesellschafts-Biologie, 1925, Heft 3.

Als de statistieken van den heer Spiegelberg betrouwbaar zijn, als het materiaal niet tot te weinig gevallen beperkt is gebleven, als zijn conclusies juist zijn en als dan nog van de Krupp'sche arbeiders gegeneraliseerd mag worden tot geheele maatschappelijke klassen, dan is het voor ons allen duidelijk, hoe onverstandig zooveel personen en zelfs geheele volken in vitale kwesties kunnen handelen.

Is niet één der voornaamste motieven, die bij westersche volken tot beperking van het kinderaantal leidt: de zorg voor de toekomst der kinderen? Men wil ze een zoo goed mogelijke opvoeding geven, hun zoover mogelijk den weg door het leven banen om de kans op slagen zoo groot mogelijk te maken. Volgens Spiegelberg bereiken zij het omgekeerde.

Hij verdeelt de werklieden van de firma Krupp, die tot 3 generaties behooren, in drie groepen: a. opzichters en daarmee gelijk te stellen personen, b. geschoolde arbeiders, c. ongeschoolde arbeiders.

Van 176 vaders behooren tot a 11,9 %, tot b 37,5 % tot c 50,6 % en van 842 kinderen tot a 23,5 %, tot b 64 % en tot c 12,5 %. Er heeft dus een duidelijke sociale opschuiving plaats gehad.

Uit zijn verdere statistieken blijkt, dat van de kinderen uit groote gezinnen (meer dan 3 volwassen kinderen) zich percentueel tweemaal zooveel naar de hoogste klasse opwerkten als van kinderen uit kleine gezinnen en dat de eerste minder dan de laatste in de laagste klasse terecht komen. Krasser weerlegging van de theorie der proletariseerende werking der groote gezinnen is moeilijk te geven. De vaders schijnen het voorbeeld hunner kinderen te volgen: de kinderrijkste komen het minst in de laagste en het meest in de hoogste klasse voor.

Spiegelberg's conclusies over de kindersterfte lijken ons met de redactie van het Archiv te veel op „ein statistisches Kunstprodukt", om ze te bespreken.

J. BRUMMELKAMP.

P. P. Pillai. The economic life of India. Sociological Review, Oct. 1924.

In Engeland zijn van elke 100 mensen er 58 werkzaam in de industrie, 8 in de landbouw. In Indië leefden in 1921 van de 319 millioen bewoners 231 millioen van de landbouw en veeteelt, d.i. 72,5 %, terwijl 10,5 % in de handel een bestaan vond. Wanneer men plaatsen van 10.000 inwoners tot de steden rekent, leefden er in 1911 291 millioen mensen op 't platteland.

$^1/_3$ van de plattelandsbevolking woont in dorpen van minder dan 500 inw., 75 mill. in dorpen tussen 500 en 1000; 62 mill. in dorpen tussen 1000 en 2000; 41 mill. in dorpen tussen 2000 en 5000. Globaal woont 90 % van de bevolking op 't platteland. In Engeland en Wales is dit cijfer 20,7 %.

De schr. meent, dat het dorpsleven een survival is uit dat stadium der sociale evolutie, waarin het zwerversleven voor goed werd opgegeven voor het gezeten bestaan van de landbouwer. De dorpsgenoten beschouwen elkaar als verwanten, afstammend van een gemeenschappelik eponymos; ze hebben gemeensch. goden en feesten. Zoals B a b e a u in zijn „Le village sous l'ancien régime" heeft aangetoond voor de Franse boeren, kan men ook voor de Indiese aannemen, dat de belastingplicht veel tot de eenheid van de dorpelingen heeft bijgedragen, doordat de Indiese regeringen liever met de gemeenschap te maken hadden dan met de individuen (evenals in Rusland).

De economiese omstandigheden van de bewoners zijn zeer samengesteld. Schr. haalt van Mr. Francis, een census officer, aan: „De kleine landbouwer is vaak een kultiverende en niet-kultiverende landbezitter tegelijk, bovendien pachter, knecht op de boerderij, landarbeider; hij bezit land, dat hij gedeeltelik bebouwt, gedeeltelik verhuurt, terwijl hij van een ander land huurt en zijn inkomsten vermeerdert door andere dan landarbeid".

Bij de verdeling in kasten is 't beroep een zeer belangrijke factor. Een verandering van beroep heeft die van kaste tengevolge. Er zijn mensen die tot meerdere kasten behoren. De kleinste eenheid is de familie, die een survival is van de patriarchale organisatie. Familie, kaste en dorp zijn de drie instellingen, die 't sociale leven van 't Indiese volk dageliks beïnvloeden.

Schr. haalt 't Census-Report van 1901 aan, om de stelling te steunen, dat vóór de verandering in moderne tijd het dorp zelfgenoegzaam was voor al zijn behoeften, een kleine autarchie dus. Elk(?) dorp had voedsel, katoen en olie-zaden, pottebakkersklei, enz.

De schr. laat dus, zoal niet de geschlossene Hauswirtschaft van Bücher, dan toch de geschlossene Dorfswirtschaft herrijzen. Hij legt ook de nadruk op het onderling hulpbetoon tusschen familie-leden en dorpsgenoten.

De keerzijde is de geringe productiviteit. 't Kastenwezen belet 't kiezen van dat beroep, welk 't meeste voordeel belooft. Ook bij de Mohammedanen beslist de geboorte veelal over 't te kiezen beroep. Een ander nadeel is de demoralisatie, welke 't gevolg is van 't luieren en 't leven op kosten van anderen.

De traditie rust ook zwaar op 't volk. Ze dwingt een man te huwen vóór hij in staat is een familie te onderhouden en zijn dochter uit te huweliken vóór zij er rijp voor is; ze bepaalt 't beroep en houdt een man van hoge kaste ervan terug, een ploeg aan te raken; ze regelt ook de landbouw en de industriële methoden. Initiatief en ondernemingszucht kunnen in deze atmosfeer niet bloeien.

Een bewijs van 't neerdrukkende in deze Maatschappij is het feit, dat de emigranten bijna steeds in veel beter konditie komen dan ze tuis gewend waren. Zelfgenoegzaamheid, 't ontbreken van mededinging en 't niet-progressieve zijn de dominerende trekken van het Indiese economiese leven.

Doch in dit stabiele bestaan is beweging gekomen. Middelen om de gefixeerde landhuur te verhogen, werden door de landheer gevonden; lonen gingen omhoog, toen de steden arbeiders trokken; de prijzen der produkten stegen door vergroot afzetgebied. De wegen hebben veel invloed gehad. Handelsgewassen werden gekweekt, dus er kwam specialisatie in de landbouw. Omgekeerd worden artikelen gekocht, die men vroeger zelf vervaardigde.

De industrie in fabrieken ontwikkelt zich steeds meer. Jamshedpur, de zetel der ijzer- en staal-industrie is er het bewijs van, de enige stad in Indië, die haar ontstaan en betekenis uitsluitend dankt aan industriële werkzaamheid.

In elke Maatschappij vinden we produktie-vormen van eeuwen her. In Indië zijn ze regel, de nieuwe organisatie is de uitzondering. Jamshedpur kan de heraut van de komende verandering genoemd worden.

J. J. FAHRENFORT.

Ethos, Vierteljahrschrift für Soziologie, Geschichts- und Kulturphilosophie, Jg. I, Heft 1.

Na een woord der Redactie ter inleiding van dit nieuwe tijdschrift opent Prof. Dr. D. Koigen de reeks der Abhandlungen met een beschouwing over: Geschichte und Kultur, Grundzüge einer Geschichts- und Kultur-soziologie. Vooral in tijdperken van historische hoogspanning en kultureele omwentelingen zijn het juist de geschiedenis en de kultuur, die als oer- en grondvormen van het menschelijk leven,

zich sterk van elkander scheiden. Eerst in deze tijdperken wordt het onmiddellijk duidelijk, dat men in de geschiedenis en de kultuur voor alles te doen heeft met levenskomplexen, waaraan men ondergeschikt is. Schr. stelt zich tot taak aan te toonen, dat de beperkte historische beschouwingswijzen in geenen deele toereikend zijn om het wezen, den vorm en den zin der kultuurhistorische verschijnselen te verklaren.

Prof. Dr. F. Tönnies geeft een verhandeling over: die Tendenzen des heutigen sozialen Lebens en stelt hierbij als een der karakteristieke verschijnselen van den „Geist der Neuzeit" de neiging tot *vergrooting* van alle elementen van het sociale leven. Dit groeien der kultuurelementen is natuurlijk — overschotten van geboorte en sterfte, ook van im- en emigratie — dan wel kunstmatig, voortkomende uit den *wil*, of ideëel, voortspruitende uit het *denken* der menschen. De natuurlijke vermeerdering leidt tot vergrooting der woonplaatsen, die daarbij tevens geheel van vorm en beteekenis veranderen, zelfs dermate dat de jonge stad feitelijk *minder* stad is dan de oude. Tegenover de (gesloten) stad der Middeleeuwen staat de nieuwe stad als (open) massawoonplaats — Fabrikdorf en Vorort — die schr. met den ietwat bizarren naam van „Stadtoide" aanduidt. Toonen de oude steden een min of meer scherp door te voeren scheiding in drie typen, de moderne Groszstadt, vooral de Weltstadt, vereenigt in zich in meerdere of mindere mate deze typen: Groszkonsumstadt, Groszhandelsstadt en Groszindustriestadt; daardoor is de wereldstad „durchaus geldwirtschaftlich, kommerziell und industriell, — also wesentlich kapitalistisch". De wereldstad is kultuurloos; twee anti-kultureele tendenzen kenmerken haar te sterk: de „gemischte" en de „fluktuierende" of „flottierende" bevolking. Deze mist traditie en overlevering, de grondslagen van de kultuur der „seszhaften", die de bevolking der oude steden kenmerkt. Ook individueel ondergaat de mensch den invloed der wereldstad. De grootstedeling is een *individueele*, een op zijn doel bedachte, een berekenende, zijn belang bewuste, een werkelijk *intellectueele* mensch. Het gemoedsleven: gevoel en fantasie treedt in zijn ziel terug, wijl de bestaansstrijd alle inspanning van zijn denken vergt.

Ed. Bernstein ontwikkelt vervolgens zijne zienswijze over: Idee und Interesse in der Geschichte. Het handelen onder den invloed van driften is bij elken mensch slechts ten deele een zuiver „triebhaft" handelen; in de meeste gevallen wordt bij hem de drift eerst drijfveer tot handelen, nadat ze hem bewust is geworden. Bij de bewuste handeling echter wordt de mensch geleid door geestelijke krachten, waarvan de twee het meest op den voorgrond tredende zijn de Idee (ongebonden, vrije wil) en de Interesse (veroorzaakte, gebonden wil).

Er is verschil tusschen menigte (ongebonden aantal), massa (toevallig gebonden aantal) en maatschappij (blijvend gebonden, geordend aantal). De menigte blijft een bepaald aantal *individuen* met eigen doel; in bizondere omstandigheden kan deze menigte massa worden met één bepaald doel. Is het doel bereikt dan treedt de ontbinding der massa in individuen weer in; ieder gaat zijns weegs. De maatschappij vooronderstelt de gebondenheid en de ordening. In haar komt dus het vraagstuk der afwijkingen, der ziekelijke of abnormale verschijnselen op den voorgrond, welk vraagstuk Prof. Dr. F. Schneersohn behandelt in een: „zur Grundlegung einer Völker- und Massenpsychopathologie (Soziopsychopathologie).

In de rubriek der Geschichts- und Kulturphilosophische Strömungen behandelt Dr. M. Schwarz de: Kulturmorphologie, hierbij uitgaande van Spengler's: Geschichtsmorphologie als Kulturmorphologie.

Dr. S. Kawerau opent de rubriek der Soziale Vorgänge und Institutionen met een artikel: zur Soziologie der Jugendbewegung, een historisch overzicht van de beweging der „bürgerliche Jugend" en der „Arbeiterjugend" in de verschillende landen.

H. SCHUTJES.

Prof. Dr. R. Thurnwald: Probleme der Völkerpsychologie und Soziologie.
Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie. Jahrgang I, Heft 1.

In de eerste aflevering geeft de redacteur, Prof. Thurnwald, het terrein aan, waarop dit nieuwe tijdschrift werkzaam zal zijn. Hij paalt dat af tusschen de Psychologie, die te weinig sociologisch, en de Economie, Staats- en Rechtswetenschap, die, evenals de Geschiedenis, te weinig psychologisch georiënteerd zijn. Als symbool voor deze veelzijdige taak werden Völkerpsychologie en Soziologie beide in den titel opgenomen: ze zijn als vlag met wimpel op een nieuw schip.

Het tijdschrift is in zekeren zin een voortzetting van het „Zeitschrift für Völkerpsychologie und Sprachwissenschaft" (1860—1890, onder Steinthal en Lazarus), doch sedert Steinthal zijn de tijden wel veranderd; de tijd van het uitsluitend „philosofeeren" is voorbij! Andere methoden beheerschen het wetenschappelijk onderzoek; Ethnografie, Ethnologie, Praehistorie en vooral Biologie brachten waardevolle uitkomsten. Het nieuwe tijdschrift beschouwt het als een belangrijke taak, zulk exact-materiaal, tot heden te veel door den Socioloog en den Volkspsycholoog veronachtzaamd, te publiceeren ter verdieping onzer kennis van het maatschappelijk leven, zijn vormen, zijn voorwaarden.

De redactie hoopt dan meermalen de biologische grondslagen der sociaal-psychologische verschijnselen te kunnen aantoonen. De menschelijke groepsvorming wordt beschouwd als een variant der groepsvorming, welke bij vele andere levende wezens valt op te merken. Het zal daarom noodig zijn, nu en dan een blik te slaan op het sociale leven der dieren, terwijl de planten niet mogen worden vergeten.

Het groepsleven intusschen is slechts een nevenverschijnsel van het leven der individuen. Dat, wat wij het maatschappelijk leven noemen, is een abstractie van wat zich in het leven der velen afzonderlijk afspeelt. Woorden als „volksgeest", „groepsziel", „tijdgeest" zijn dan ook niet meer dan symbolen, welke geen bestaande werkelijkheid aanduiden. Wie het anders meent, maakt dezelfde denkfout als die, welke ten grondslag ligt aan de z.g. organische opvatting der maatschappij (Schäffle, Lilienfeld): men verwisselt het beeld met de werkelijkheid; dit loopt uit op een vernuftig spel met woorden, waardoor het inzicht wordt verduisterd. Men kan waarlijk een beter gebruik maken van wat de Biologie ons in haar uitkomsten biedt.

De handelingen van en in een groep zijn de resultante der wisselwerking tusschen de menschen, waaruit die groep is opgebouwd. Deze menschen zijn overigens, maatschappelijk gesproken, niet gelijkwaardig. In de sociologische literatuur wordt de beteekenis van de persoonlijkheid vaak onderschat, als ware de groep niet een vereeniging van levende wezens. En toch, in de personen, waaruit de groep is opgebouwd, liggen de mogelijkheden besloten van haar vooruitgang, haar groei. Vooral de leidende persoonlijkheden zijn, uit een sociaal-psychologisch oogpunt beschouwd, belangrijk....

Prof. Alverdes schrijft over „Vergleichende Soziologie". Deze is een onderdeel der vergelijkende psychologie en onderzoekt zoowel de groepsvorming bij menschen als bij dieren; met het laatste onderzoek bemoeit zich de Dierensociologie. Het geheele artikel is verder daaraan gewijd.

Malinowski begint een artikelenreeks over „Forschungen in einer mutterrechtlichen Gemeinschaft", waarvan het vervolg echter niet in de 2e aflevering is opgenomen. Is dat wel gewenscht voor een tijdschrift, dat eens per drie maanden verschijnt?

H. N. t. V.

Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie. Band 18. Heft 4.

Hierin wordt een aanvang gemaakt met een in de volgende aflevering te beëindigen schets: *Der Staat, das Recht, und die Wirtschaft des Bolschewismus.* Evenzeer als met de indertijd gepubliceerde *Katholische Rechtsphilosophie* en het *Kantfestschrift* meende de Redactie daarmee aan een zooveel mogelijk objectieve rechtsphilosophische voorlichting tegemoet te komen, zij het dan ook, dat het haar niet gelukt is de medewerking van het officiëele Rusland daarvoor te verkrijgen. Uit de vruchtbare samenwerking van talrijke Russische geleerden uit verschillende partijen, die in het buitenland werken en Duitsche geleerden wordt hier alleen het volgende aangestipt. In een artikel over het *Werden und Wesen des Bolschewismus* van Dr. S. Frank, Professor aan het Russisch wetenschappelijk instituut te Berlijn blijkt, dat, hoewel Bolschewisme en communisme in het algemeen als synoniem gelden, ze evenzeer scherp van elkaar gescheiden voorkomen. De schrijver vindt de heerschappij van het Communisme het meest ontzettende wat niet alleen de Europeesche menschheid van den nieuwen tijd maar de menschheid in zijn geheel beleefd heeft. Nooit gold het „macht gaat boven recht" in die mate. Maar hiermee valt slechts de negatieve, nihilistische zijde van het Bolschewisme samen. De positieve kern ziet Frank veeleer in het streven van het Russische volk tot een autonome, in het volksbewustzijn zelf gegrondveste staatsmacht, een in algemeenen zin genomen democratie. Op de vraag of het gelukken zal het Russische volk een bij zijn geestesaanleg passend staats- en rechtssysteem te geven zal de historische ontwikkeling eerst kunnen antwoorden.

Dr. Steinberg te Berlijn meent in *Die Weltanschauung des Bolschewismus* van een „ethisch materialisme" of „cynisme" te mogen spreken, wat echter nog volstrekt niet „amoralisme" beteekent. Niet een onmoraal, zelfs niet een moreel indifferentisme wordt gepreekt, maar het voor de geheele menschheid heilvol geachte denkt men zich slechts bereikbaar wanneer de duivel door Beëlzebub wordt uitgedreven. Het cultuurprobleem, dat voor het Bolschewisme centrale beteekenis heeft, moet van twee zijden bezien worden, daar het zich in den overgang bevindt tusschen de oude en de nieuwe orde der geschiedkundige feiten. Terwijl alles wat religie en niet-Marxistische philosophie is als de erfvijand beschouwd wordt, worden daarentegen alle aanwinsten vooral van experimenteele paedagogie en psychotechniek in dienst van de zaak gesteld. Het Bolschewisme krijgt zoodoende een wat versteend uiterlijk.

Ook Professor Karsawin, Berlijn, vindt het, in *Das religiöse Wesen des Bolschewismus* noodig Bolschewisme van Communisme te onderscheiden. Het laatste is een der geschiedkundige vormen van het eerste, dat in sterke mate de karakteristieke eigenaardigheid van het Russische volk bevat. Van den aanvang af zijn de Russen immers Bolschewisten, d.w.z. dat hun idealen *absoluut* zijn. Zin voor het onbereikbare, verachting voor compromissen is hun eigen. De Rus weet niet waarom hij het verre liefheeft, waarom het kleine, tegenwoordige, middelmatige hem niet boeit. Zeker is onbewuste religiositeit kern van de Russische ziel. Maar met de absolute waarde der idee hangt ook een practische verwezenlijking samen. Hoewel de Russische opvatting van het ideaal phantastisch is, sluit ze de louter abstracte theorie uit. Het moderne Bolschewisme is in zoover niet voldoende bolschewistisch dat het niet voldoende Russisch en orthodox-christelijk is.

Leopold von Wiese herinnert in *Die Idee der Freiheit und der Bolschewismus* aan Lenin's uitspraak dat vrijheid een bourgeois-voordeel zou zijn en meent dat voor het Bolschewisme de principiëele afwijking van het vrijheidssysteem tot gevaar wordt. De domheid om alleen een bepaalde, gesanctionneerde meening over wetenschappelijke dingen te laten gelden vindt haar gerechte straf. Na beschouwingen van Prof. Kogan, Moskou, over *Mystizismus und Materialismus in der bol-*

schewistischen Literatur en Alexander Isgojeff over *Von Marx bis Lenin*, laat de redacteur von Wiese in *Die moderne Diktaturen* achtereenvolgens oudere en nieuwere dictatuurvormen (o.a. Caesar, Cromwell, tijdens de revolutie, Fascisme, Spaansche officiersdictatuur, dictatuur van het kapitaal, Bolschewisme) de revue passeeren.

Uit *Die offizielle Wahrheit* van Prof. Timaschew, Petersburg, Praag, valt in het bijzonder op te teekenen de in onzen tijd haast ondenkbare maatregel, dat uit de Russische bibliotheken en den boekenhandel geweerd zijn o.a. de werken van Plato, Kant, Fichte en Hegel. Zijn opmerking in *Die Sowjetfassung*, dat de Sowjetstaat niet alleen een militairachtige despotie maar bovendien een oligarchie is, kan ons daarom niet meer verwonderen.

Het laatste artikel van de aflevering bevat een studie van Bogolepoff, secretaris van het wetenschappelijk instituut te Berlijn, over *Der Föderalismus in Sowjetruszland;* schr. wijst er op hoe, tegenover de overigens gebleken overdreven rechtlijnigheid der Sowjetactie, bij de Sowjetunie groote soepelheid betracht is, waarbij evenwel het hoofddoel allerminst wordt uit het oog verloren. Er kwam een federatie tot stand, die de waarborgen voor de centralisatie van het staatsleven bevat.

H. L. A. V.

De *Kantstudiën* bevatten in hun laatste aflevering (deel 30 Heft 1/2) een artikel van Dr. Betty Heiman privaat-docent te Halle *„Zur Struktur des indischen Denkens"* dat onze aandacht verdient. Na de prealabele vraag, of we het recht hebben het Indisch denken als een afgesloten iets te beschouwen, bevestigend beantwoord te hebben, is voor schr. het centrale uitgangspunt van beschouwing de, uit het beeld van het Indisch oerwoud voorkomende, stelling der eenheid en gelijkwaardigheid van den mensch met de andere deelen der natuur. Aan het begin van het Indisch denken staat de Indische kosmologie. Zelfs in de Indische psychologie en ethiek wordt de mensch binnen het totaal bestek der bezielde en z.g.n onbezielde wereld betrokken. Is de mensch echter slechts een deel naast anderen in de natuur — dan volgt daaruit indifferentie, ingrijpen in het leven zonder egoistisch-individualistische gevoelens. Toch voert de Indische ethiek niet uitsluitend tot onactiviteit of indifferentie. Evenzoo goed als met absolute ascese en wereldvlucht is de Indische denkgrondslag verbonden met de idee van wereldzin. Beide tegenstellingen stralen — hoe paradox ook — van hetzelfde centraalpunt — n.l. de omgeving — uit; bij de beschouwing van den wereldzin ligt de nadruk bij het worden, de emanatie uit de oerstof, terwijl de wereldvlucht meer de keerzijde, de resorptie, het weer vergaan beziet. Wanneer men zich afvraagt hoe die grondgedachten van het Indisch denken zich in de formeele wetenschappen uiten, ziet men dat zij niet alleen blijken uit de wetenschappen, als wiskunde en logica, die in het bijzonder beoefend worden, maar ook uit de verwaarloozing van andere als geschiedenis, natuurwetenschap en techniek. Het anti-individueel positienemen is ook beslissend voor de Indische methode der wetenschappelijke overlevering: de idee, het bovenindividueele interesseert. En dat de mensch deel is van andere natuurdeelen vindt vooral ook zijn uitdrukking in Indische kunst.

In dezelfde aflevering is ook opgenomen het begin van een uit het jaar 1880 stammend ontwerp tot Tönnies' in 1887 verschenen vermaard geschrift *„Gemeinschaft and Gesellschaft"*, dat met anderen arbeid onder den titel „Sociologische Studien und Kritiken" in 1924 verschenen is.

H. L. A. V.